

Література

1. Барка В. Автобіографія // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття: У 3-х книгах/ Василь Барка. – К., 1994. – Кн. 2. – С. 642 – 653.
2. Барка В. Спокутник і ключі землі: роман-притча / Василь Барка. – К.: Орія, 1992. – 428 с.
3. Колодій О. Притча і притчевість в українській прозі 70 – 80-х років ХХ ст.: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 / О. І. Колодій. – К., 2000. – 18 с.
4. Крюкова Н. «Християнський» и «антихристиянський» роман (к проблеме жанра) [Электронный ресурс] / Н. Л. Крюкова // Писатель & литературовед. – 2007. – № 1. – Режим доступу: <http://www.mineralov.ru/krukova1.htm>
5. Набитович І. Категорія SACRUM у художній прозі ХХ-ХХІ століть: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.01.06 / І. Й. Набитович. – Львів, 2009. – 36 с.
6. Пінчук С., Регушевський Є. Словник літературознавчих термінів Івана Франка / С. П. Пінчук, Є. С. Регушевський. – К.: Наукова думка, 1966. – 272 с.
7. Стех М. Світ мене впіймав, але не вдержав / М. Стех // Наша віра. – 2001. – №4. – С. 14 – 15.
8. Тодоров Ц. Походження жанрів / Ц. Тодоров // Поняття літератури та інші есе. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 162 с. – С. 22 – 39.
9. Франко І. Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський духовний роман і його літературна історія / І. Франко // Франко І. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 30. – С. 314 – 538.

УДК 82.091

Данило Рега
(Івано-Франківськ)

ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛЬСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ФУТУРИЗМІВ: ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті на типологічному рівні здійснено аналіз основних ідейно-естетичних засад польського та українського футуризмів. Виокремлені як спільні, так і відмінні риси футуризму в Україні та Польщі спираючись на маніфести та поетичні твори їх представників.

Ключові слова: футуризм, типологія, принцип, «месіанство», «оспівування тіла», «слова на свободі», «зорова поезія».

Потужний розвиток міста за рахунок промисловості у ХХ ст., технічний прогрес і зацікавленість світової спільноти майбутнім стали одними із найбільших віддзеркалень життя Європи першої третини ХХ ст.

Двадцяте століття характеризувалося великою кількістю різноманітних -ізмів, які не могли не зацікавити італійського письменника Філіпо Томазо Марінетті – редактора газети «Poesia» і «створити власний літературно-світоглядний напрямок... який назвав футуризмом» [9, 144].

Вивченням футуризму як мистецького явища займалася велика кількість науковців із різних країн Європи, але у порівняльному ключі, на жаль, не так вже й багато. Мабуть це пояснюється тим, що спершу варто пізнати своє, рідне, національне, а вже потім виходити за межі окремо взятого національного письменства. Така позиція є вірною, але це зовсім не означає, що не варто робити перших спроб у цьому напрямі. Чи не найвдаліше, і поки що, чи не єдина більш-менш вагома праця стосовно типологічної складової між футуризмами України та Польщі є праця Володимира Моренця «Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща», де досліджено у вже згаданому ракурсі вищеназвані футуристичні рухи. Звичайно, що таких праць потрібно більше, адже є чимало як схожостей, так і відмінностей між футуризмом, що розвивався у Польщі та футуризмом на Україні й усе це в комплексі дає можливість не тільки розглядати це явище у типологічному напрямі, а й у загальній європейській системі футуризму. Тому нашим завданням, яке ми поставили перед собою у цій статті стало дослідження ідейно-естетичних засад польського та українського футуризмів саме у типологічному аспекті з огляду на збільшення зацікавленості дослідників у роботі саме компаративістичного спрямування.

З часу свого заснування (20 лютого 1909 рік), футуризм напрочуд швидко почав розповсюджуватися на інші країни не тільки Європи, а й світу. Щоб уявити масштабність цього руху, перечислимо країни, де з різним, щоправда, успіхом намагалися утвердити його прихильники: Італія, Франція, Чехословаччина, Румунія, Португалія, Іспанія, Німеччина, Англія та Бельгія. Свій вплив футуризм поширював методами читання лекцій стосовно нового напрямку в літературі, а також сприяння перекладам маніфестів італійських футуристів на інші мови світу.

Польща та Україна познайомилися із футуризмом одні з останніх, а «прийшов» футуризм до цих країн із Росії, де футуристичний рух набув неабияких обертів і розвивався напрочуд плідно, тим паче члени цих майбутніх рухів у Польщі та Україні бували у Росії і мали нагоду безпосередньо познайомитися із цим новим напрямком у мистецтві.

Головними елементами, які стали центральними у філософії італійських футуристів були хоробрість, сміливість та бунт. За допомогою звуконаслідування, малюнків, гри слів, а також

математичних символів футуристи планували знищити традиційний, однозначний зв'язок слова і значення, натомість створити нові, сучасні, неосяжні тільки словами і загальною графікою вирази. Цього прагнули, і такі ж методи досягнення мети, мали польські та українські футуристи. На підтвердження цього, наведемо слова одного із польських футуристів Титуса Чижевського, який писав: «То не програми, не канони творчості, а загальні обриси сучасного синтетичного мистецтва. Якщо додамо до цього і мову, яка часто повинна послуговуватись різноманітними знаками та словами, які широко не прийняті як логічні поняття, але смисловими та слуховими – ось і маємо спосіб нашого самовираження і нашої форми. Це і є сучасна поезія, синтетичне мистецтво людини ХХ і ХХІ століть» [7, 14].

Польських та українських футуристів «гнали» сучасність і майбутнє, їм було ніколи оглядатися назад, та й зрештою навіщо, адже саме слово «футуризм» означає «майбутнє». Ці два напрями у своїх країнах заперечували своїх попередників, якщо польські футуристи закликали забути Міцкевича і Словацького, то українські – Шевченка. Уособлення традиції, якими були для кожного із народів і Міцкевич, і Шевченко враз стали ворогами номер один для футуристів. Така нелюбов пояснюється самою природою руху, адже він сам, *ab-ovo* суперечить минулому. Польський та український футуризми відкидали традиційну культуру, прагнули до новацій та перейняли у італійців та росіян таку рису, як бунтівливість, а також представники цього авангардного напрямку культивували урбанізм та руйнацію загальноприйнятої мови, використання «слів на свободі». Час, у який зародився футуризм на території Польщі та України визнавався самими його представниками як початковий етап, нова відправна точка творення історії для кожного із цих народів: «Не розумію минулого...кожне «вчора», розглянуте окремо, втрачає сенс. Додаємо до нього кожне нове «сьогодні» [11, 21] або «У мистецтві цілком не цікаве все знайдене й пережите (для знайшовшого й пережившого), тому все здійснене не є мистецтво... мистецтво – ж є теперішнє, момент» [4, 265-267]. «У 1921 р. не маємо наміру пов'язувати те, що вони (*попередники* – прим. Рега Д.) чинили вже у 1908 році. Знаємо, що ми старші за них. Те, що в них було за відчуття, поспішним «киданням» нових перспектив – мусить у нас стати твердим, свідомим себе і творчим зусиллям... тому постановляємо: не дозволено нікому в 1921 році творити так, як раніше, до нього. Життя іде й не повторюється. Творця зобов'язує усе те, що він застав + той чудовий, новий стрибок, який кожний митець повинен здійснити у вакуум Всесвіту» [11, 9]. Про момент так званого «стрибка у «майбутнє» і про покінчення із минулим говорить і лідер українських футуристів Михайль Семенко у маніфесті «Кверо-футуризм»: «Нам треба догнати сьогоднішній день. Тому ми плижкуємо. У сім'ї наша консеквнтність. Хай

наші батьки (що не дали нам нічого в спадщину) втішають ся «рідним» мистецтвом, доживаючи з ним вкупі, ми, молодь, не подамо їм руки. Доганяймо сьогоднішній день!» [4, 267].

Представники футуризму цікавилися рухом, динамікою, технічним прогресом, вони віддавали перевагу «залізній людині», якій усе під силу, все до снаги зламати, знищити, змінити. Урбаністичні пейзажі із автомобілями, потягами, аеропланами, електрикою – ось, що б мали оспівувати поети-футуристи, але так не завжди було. Попри всю амбітність руху, не все, що проголошували і до чого закликали його представники було втілено в життя через ряд причин. В Україні, не дивлячись на власний ореол месій для народу, він (футуризм) залишається тісно пов'язаним із національним ґрунтом з його яскравими національними виявленнями, хоча як не старалися його представники це заперечувати: «Ознаки національного в мистецтві – ознаки його примітивності. Кверо-футуристичне мистецтво мусить бути виявом вселюдського почуття, й тонкий шар національного мистецтво вже перебуло» [4, 267]. У наших побратимів поляків-футуристів завдання месіанства також відіграло важливу роль, але на відміну від нас, вони брали (чи хотіли брати) активну участь у розбудові цілком нового польського суспільства, тобто соціальна складова була дуже важливою для них. Можливо це пояснюється тим, що в той період, історичні події зіграли на руку футуристам, адже у 1918 році Польща здобула незалежність і це підтвердило те, що суспільству, зрештою і поезії, потрібні нові віяння, нові напрями. Якщо у маніфестах українських письменників-футуристів на перше місце виходить їхня боротьба з сучасною їм літературою і її представниками, то у поляків: «від сьогоднішнього дня ми розпочинаємо радикальну перебудову і реорганізацію польського життя і взиваємо усіх жителів вільної Польщі до допомоги і спільної праці» [12, 4].

Пропагувався футуризм у будь-якій країні за рахунок листівок та публічних виступів, які найчастіше мали характер епатажності та викличності. Так було в Італії, Росії (прогулянки по місту в чудних костюмах), не виключенням стали Польща та Україна. Сам напрям диктував таку поведінку його учасників, адже демонстрування чогось нового, дивного, нелогічного ніяк не вписувалися у монотонне життя тогочасного суспільства. Практично кожний публічний виступ футуристів, де б він не відбувався, закінчувався бійками.

Ідеї, які футуристи декламували у своїх маніфестах, чи не найулюбленіша літературна форма, знайшли своє відображення у віршованій формі. Такі футуристичні риси як от бунт проти традиції, зухвале заперечення минулого, «месіанство» ми легко можемо віднайти у віршах як польських, так і українських футуристів. Яскравими прикла-

дами можуть слугувати відомий вірш Бруно Ясенського «But w butonierce» і текст Михайля Семенка «Промова». Що поєднує ці тексти – так це репрезентативність тієї сучасності, яка наближається, не якісь віднесення до минулого, а саме до майбутнього:

Коли Уолт Уітмен вмер
(1892)
народивсь я.
Дев'ять років плутавсь
харкавсь
плювавсь
в канатах віків минулих
але вже з першого року
повітря майбутнього ковтнув
Легче 3-м верблюдам
з теличкою
в 1/8 вушка голки
за раз пролізти
ніж футуристові крізь українську літературу до своїх
продертись.

[5, 86]

Повітря майбутнього для ліричного героя – це ковток свіжого повітря, яке не пахне минувиною, якоюсь затхлістю, як думав Семенко. Він – репрезентант теперішнього і майбутнього як і Б. Ясенський:

Nie zatrzymam się nigdzie na rozstajach, na wiorstach,
Bo mnie niesie coś wiecznie, motorycznie i przed.

...

Tak mi dobrze, tak mojo, aż rechoce się serce.
Same nogi mnie niosą gdzieś – i po co mi, gdzie?
Idę młody, genialny, niosę BUT W BUTONIERCE,
Tym co za mną nie zdążą echopowiem: – Adieu! –

[13, 64]

Як зазначає Е. Бальцежан: «Футуристична утопія – на відміну від інших візій щасливого майбутнього – не була аж такою наївною, як можна судити на підставі цитованих віршів. Її образи щасливого завтра мали характер – до певної міри – розважальний, самоіронічний, добре впадали в гротеск» [6, 31].

Ще одним типовим футуристичним елементом у творчості польських та українських представників є прийом «оспівування тіла», поетизація тілесного. Мабуть чи не найяскравішим прикладом у польській футуристичній поезії є вірш «HYMN DO MASZYNY MEGO CIAŁA» («Гімн до машини мого тіла») Титуса Чижевського, який побудований за

дуже цікавою схемою, що нагадує будову людського тіла. Автор зобразив словесно фізіологічне розташування людських органів. Лінія, що розділяє текст у нижній половині вірша нагадує розподіл тіла людини на ліву та праву сторони:

rew	pepsyna	rew
żołądek	serce	rew
pulsują	biją	natężone
zwoje	mych	kiszek

mózg

kable do moich żył	raz raz raz
skręcony drut przewód	bije moje serce wraz
do mego serca	elektryczne serce raz
akumulator	
zmiłuj się nade mną	transmisyjny pasie
moje serce	moich kiszek
dynamo-serce	dwa dwa dwa
elektryczne płuca	zmiłujcie się nade mną
magnetyczna przepono	raz dwa
brzuszna	
telefon mego mózgu	
dynamo-mózgu	
trzy trzy trzy	
raz dwa trzy	
maszyno mojego ciała	
funkcjonuj obracaj się	
żyj	

[8, 30]

Таке ж милування собою нерідко переростало у нарцисизм ліричного героя, яке читач може зустріти у вірші М. Семенка «Бронзове тіло»:

В мене бронзове тіло
 На білім піску
 Скільки іскор горіло
 На яснім струмку

Скільки плямок тремтіло
На обличчі води
В мене бронзове тіло
Я – молодий.

[3]

Ще однією яскравою типологічною подібністю обох національних футуризмів є принцип «слів на свободі». У футуризмі цей принцип був сформульований Ф. Т. Марінетті, який наводив наступний приклад: «Ваш приятель перебуває у зоні інтенсивності життя (революція, війна, землетрус) і намагається поділитися з вами своїми враженнями. Зрозуміло, що у такому випадку він не буде думати ні про жоден синтаксис, а замість цього буде використовувати міміку, жести, слова з його уст будуть вилітати швидко, можливо нерозбірливо» [15]. Цей принцип став одним із основних елементів творення футуристичної поезії. Ледь чи не в кожній порядній антології можна віднайти приклади поезії, де представлений саме цей, поряд із іншими, принцип. Наведемо приклад такої поезії у виконанні польського футуриста С. Млодоженца:

... zawiosniało – latopedzi przez jesienność białosnieze.

KINEMATOGRAF. K I N E M A T O G R A F. KINEMATOGRAF.

.....
...slowikując szeptolesia falorycznie c a r u z i e j a.

GRAMOPATEFON. G R A M O P A T E F O N. GRAMOPATEFON

...jokohama. K i m o n o o k a, cię kochaaj. E U R O P A.

RADIOTELEGRAM. RADIOTELEGRAM.RADIOTELEGRAM...

[1,165]

В основі цього поетичного прийому була закладена метафоризація слова, яке містить у собі динамічність, що виступає як єдине ціле незалежно від місця його розташування у поетичному творі. Футуристи досягли надзвичайної вправності у цьому, чого лиш вартують такі приклади, як: «тихопад», «біло сніжить», «коловіє», «відваршавлюю», «кометую», «досонцюю»; «мототрамвай», «пахучо сосни», «стриножено», «очезпідбровено», «обезпаморочено», «сонце кров», «мертво петлюю», «хрещатикуючи». Така незалежність слова викликала, одночасно, і новизну, і певний інтерес у читача, а також акумулятивність поліваріативності того чи іншого значення, адже за допомогою лише одного слова футурист у поетичному тексті міг висловити думку чи описати щось замість того, щоб обійтися двома, трьома чи навіть більшою кількістю слів.

Візуальні експерименти не були чужими для представників як польського, так і українського футуристичного рухів. Варто зазначити, що футуристи надзвичайно клопітливо ставилися до оформлення своїх витворів. Поети повинні були використовувати курсив, який, на думку Марінетті, був ідеальним засобом вираження «слів на свободі», кожна

сторінка повинна була бути оформленою трьома або чотирма кольорами і двадцятьма видами шрифтів, якщо це було необхідно. Як приклад, Томазо Марінетті говорив: «курсив для вираження однакових або змінних відчуттів, жирний шрифт для грубих форм і звуконаслідування...» [15]. В українській літературі періоду футуризму, прикладами такої «візійної» футуристичної поезії можуть слугувати вірші Михайля Семенка, екранізований роман Леоніда Скрипника «Інтелігент», «Вітрини» Гео Шкурупія. Це були спроби ввести візуальні елементи в українську літературу ХХ ст. Є чимало прикладів того, що футуристи відмовлялися від кирилиці на користь латини. Яскравим прикладом може слугувати вірші Гео Шкурупія «Avtoportret» та Станіслава Млодоженця «ХХ вік» (більше інформації про візуальні експерименти можна знайти у статті «Візуальні експерименти у творчості українських та польських футуристів» [2]). Зазначимо, що польський футуризм, на нашу думку, випередив у цьому плані свого українського колегу. Ми не будемо повторюватися, тільки заaktuалізуємо увагу на думці, що репрезентативність візуальної поезії у польському футуризмі куди багатша ніж це ми можемо бачити в українському футуризмі.

Чим ще різниться польський футуризм від українського – так це у більшій соціальній спрямованості своєї, якщо так можна назвати, «політики». Звичайно, український футуризм не позбавлений соціального стрижня, але у поляків-футуристів він був представлений куди багатше і носить надзвичайно рішучий характер. Скажімо польські футуристи «визначали поняття «машина», «демократія» і «натовп» як нові цінності польського суспільства, на яких воно повинно будуватися. За українським футуризмом простежуємо меншу декларативність суто у цьому напрямі. Що поєднують їх, так це спільна позиція щодо ролі мистецтва та митця: футуристи у Польщі прирівнювали особу митця, поета до чи не найвищої посади у країні – посла Сейму. Сучасний митець, як зазначав Б. Ясенський, «це не тільки поет, маляр, різьбяр, архітектор, музикант, актор, а також ремісник, кравець, швець, коваль, перукар, технік, інженер, хімік» [14, 84] чи, скажімо, на підтвердження наших слів зі сторони України – це цілий текст маніфесту М. Семенка (тоді був написаний під псевдонімом П. Мертвопетлюйко) «Мистецтво переходнової доби». Їхня діяльність і є мистецтвом, а кожний із них – митцем своєї справи.

Отже, ми побачили, що схожостей між польським та українським футуризмом дуже багато, що й не дивно, є, звичайно, і відмінності, деякі з яких ми вже згадали, а деякі, ми впевнені, стануть предметом подальших досліджень у заданій нами площині.

Анотація

У статтє на типологическом уровне осуществлен анализ основных идейно-эстетических основ польского и украинского футуризма.

Выделены как общие, так и отличительные черты футуризма в Украине и Польше опираясь на манифесты и поэтические произведения их представителей.

Ключевые слова: футуризм, типология, принцип, «мессианство», «воспевание тела», «слова на свободе», «зрительная поэзия».

Summary

In the article on the typological level is made an analysis of the main ideological and aesthetic foundations of the Polish and Ukrainian futurism. Singled out common and distinctive features of futurism in Poland and Ukraine on the basis of manifestos and poetry of their representatives.

Keywords: futurism, typology, the principle, «messianism» «glorification of the body», «words in freedom», «visual poetry».

Література

1. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 327 с.
2. Рега Д. Візуальні експерименти у творчості українських та польських футуристів// Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Серія «Філологія». – 2010. – Випуск 27-28. – С. 307-312.
3. Семенко М. Бронзове тіло [Електронний ресурс] / Клуб поезії – Режим доступу: http://www.poetryclub.com.ua/metr_poem.php?poem=7922
4. Семенко М. Кверо-футуризм//Семенко М. ВИБРАНІ ТВОРИ / Упоряд. А. Біла. – К.: Смолоскип, 2010. – С. 265-267
5. Семенко М. «Промова» [Золоті рядки української поезії: Розстріляне Відродження. – Донецьк: ТОВ ВКФ «Бао», 2007. – 224 с.
6. Balcerzan E. Poezja Polska w latach 1918-1939. 188 s. [Електронний ресурс] / Poezja Polska w latach 1918-1939. – Режим доступу: <http://biblioteka.kijowski.pl/balcerzan%20edward/1918-1939.pdf>
7. Czyżewski T. Pogrzeb romantyzmu – uwiad starczy symbolizmu – śmierć programizmu// Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) [na podstawie wyd.: Antologia polskiego futuryzmu i nowej sztuki. Wstęp i komentarz opracował Zbigniew Jaroński. Wybór i przygotowanie tekstów Helena Zaworska. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Wrocław 1977]. 41 s. [Електронний ресурс] / Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) – Режим доступу: <http://docs6.chomikuj.pl/164771834,0,1,Futuryzm.pdf>
8. Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) [na podstawie wyd.: Antologia polskiego futuryzmu i nowej sztuki. Wstęp i komentarz opracował Zbigniew Jaroński. Wybór i przygotowanie tekstów Helena Zaworska. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Wrocław 1977]. 41 s. [Електронний ресурс] / Futuryzm. Formiści, nowa sztuka

- (Wybór tekstów) – Режим доступу: <http://docs6.chomikuj.pl/164771834,0,1,Futuryzm.pdf>
9. Gazda G. Słownik europejskich kierunków i grup literackich XX wieku. Wydawnictwo naukowe PWN. – Warszawa, 2000. – 767 s.
  10. Jasiński B. Futuryzm polski (BILANS)// Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) [na podstawie wyd.: Antologia polskiego futurizmu i nowej sztuki. Wstęp i komentarz opracował Zbigniew Jaroński. Wybór i przygotowanie tekstów Helena Zaworska. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Wrocław 1977]. 41 s. [Електронний ресурс] / Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) – Режим доступу: <http://docs6.chomikuj.pl/164771834,0,1,Futuryzm.pdf>
  11. Jasiński B. Manifest w sprawie poezji futurystycznej// Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) [na podstawie wyd.: Antologia polskiego futurizmu i nowej sztuki. Wstęp i komentarz opracował Zbigniew Jaroński. Wybór i przygotowanie tekstów Helena Zaworska. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Wrocław 1977]. 41 s. [Електронний ресурс] / Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) – Режим доступу: <http://docs6.chomikuj.pl/164771834,0,1,Futuryzm.pdf>
  12. Jasiński B. Do narodu polskiego. Manifest w sprawie natychmiastowej futuryzacji życia [Електронний ресурс] / Futuryzm. Formiści, nowa sztuka (Wybór tekstów) – Режим доступу: <http://docs6.chomikuj.pl/164771834,0,1,Futuryzm.pdf>
  13. Jasiński B. Poezje zebrane: wstęp, opracowanie I komentarze Beata Lentas, współpraca Małgorzata Ogonowska. Słowo/ obraz terytoria. - Gdańsk, 2008. – 547 s.
  14. Jaworski K. Dandys. Słowo o Bruno Jasińskim. Wydawnictwo Iskry. Warszawa. 2009. – 279 s.
  15. Marinetti F.T. Destruction of syntax—imagination without strings—words-in-freedom. [Електронний ресурс] / Marinetti F.T. Destruction of syntax—imagination without strings—words-in-freedom. – Режим доступу: <http://www.unknown.nu/futurism/destruction.html>

УДК 81'221.7 : 028.02

Оксана Ріжко

(Івано-Франківська область)

ПРОБЛЕМА ЧИТАЦЬКОГО СПРИЙНЯТТЯ

У статті розглянуто проблему читання та сприйняття художнього тексту. Сконцентровано увагу на ці процеси, які відбуваються одночасно, проте вимагають від учня та вчителя різних зусиль і, відповідно, різних методик для їхнього розвитку та спрямування.